

LA SETMANA TRÀGICA AL CINEMA, POC A VEURE

L'any 1975, el cinema català feia els primers passos amb el rodatge de *La ciutat cremada*, una pel·lícula de gran significat polític, tant pel tema que tractava com pel que significava fer una pel·lícula en català en un moment on la llibertat d'expressió i la llengua catalana ressorgien després de 36 anys de franquisme. La pel·lícula s'estrenà el dia 22 de setembre de 1976 al cinema Florida de Barcelona. La pel·lícula es va veure per tots els Països Catalans; l'estrena al País Valencià i a les Illes Balears ocasionà alguns aldarulls, a causa que es van emetre algunes estrenes en castellà. La seva versió castellana s'estrenà a Madrid el dia 8 de novembre al cinema Albéniz.

La ciutat cremada (1975-1976) forma part de l'obra cinematogràfica d'Antoni Ribas sobre la història de Catalunya del segle xx, que completà amb *Vic-tòria* (1981-1983) i *Terra de canons* (1993-2000). La pel·lícula narra bona part dels fets que van sacsejar la política catalana —i espanyola— des de l'any 1898 fins al 1909.

La trama del film s'inicia amb l'arribada al port de Barcelona de les restes de les tropes espanyoles que lluitaven a Cuba. És a partir de l'arribada al

port quan Ribas comença ja a entrellçar la vida dels Palau —la família burgesa protagonista del film— amb els fets històrics. Val a dir que tots els membres de la família Palau —inclòs Josep, que no deixa de ser un novingut— són retrats tòpics i molt esquemàtics, de la mateixa manera que bona part dels fets històrics narrats ho són des d'una visió simplista i gairebé ridícula, si no absolutament falsa. Tot i que no ho aconsegueix, el film intenta mostrar el creixement tant del catalanisme, que la pel·lícula s'entesta a fer-lo patrimoni exclusiu de la burgesia, com del moviment obrer.

Malgrat tot, el film fou un èxit de públic. El moment polític —la mort del dictador i la transició a la democràcia— i l'aparició en breus papers de personatges aliens al món de la cinematografia van provocar que el públic rebés la pel·lícula amb molt més entusiasme del que probablement mereixia. Avui dia, transcorreguts gairebé trenta anys, en ser analitzat el film no tan sols es poden detectar nombrosos errors tècnics i de guió, sinó per damunt de tot un enfocament històric simple, enganyós i manipulador.

A banda de *La ciutat cremada*, en general, la filmografia que mostra la Setmana Tràgica és pobra, tant en el nombre de films com en la qualitat d'aquestes pel·lícules. Només cal afegir que la majoria de films estan lligats directament a obres literàries. Curiosament, la qualitat d'aquestes obres és sempre molt superior als resultats obtinguts al cinema.

Un dels primers films que podem ressenyar és *Mariona Rebull*, dirigida per José Luis Sáenz de Heredia, director de films com ara *Raza* i *Historias de la radio*. La pel·lícula, estrenada l'any 1947, adapta l'obra homònima d'Ignacio Agustí. El mateix Sáenz de Heredia figura com guionista i entre els actors cal destacar Sara Montiel en el paper de Lula i Adolfo Marsillach en el de Darío. Anys després es va rodar una sèrie de televisió titulada *La saga dels Rius*, també inspirada en l'obra d'Ignacio Agustí. Aquest cop, la sèrie la dirigia Pedro A. López, amb guió de Juan Felipe Vila-San Juan. Com a detall anecdòtic, cal destacar que en els crèdits inicials de cada capítol Joaquín Rius i el seu fill Desiderio anaven caminant des de casa seva fins a la fàbrica, i els carrers que recorrien eren carrers del Poblenou avui ja desapareguts.

Tot i que no es veu cap escena, sobre la Setmana Tràgica també se cita la pel·lícula *La ciudad de los prodigios*, de Mario Camus, estrenada l'any 1999. El film va significar un notable fracàs en la carrera de Mario Camus, ja que no va assolir en cap moment les expectatives que despertava la novel·la. Una de les claus del fracàs cal buscar-la en la desafortunadíssima elecció d'actors, sobretot la parella protagonista, tant Emma Suárez en el paper de Delfina com l'inexpressiu Olivier Martínez en el d'Onofre Bouvila.

Finalment, cal parlar del film d'Antoni Verdguer *La teranyina*, estrenat l'any 1990. La pel·lícula, basada en la novel·la homònima de Josep Cabré, reconstrueix —aquí sí— amb força encert l'ambient obrer i burgès de la Catalunya de principis del segle xx. Molt encertadament, reflecteix l'angoixa que viuen les famílies obreres davant l'enviament dels joves a combatre a la guerra d'Àfrica. Però cal precisar que el film està ambientat en una ciutat indefinida del Vallès —hom ho situa a Terrassa— i en cap moment no es parla directament dels fets de la Setmana Tràgica. És, per tant, molt discutible afirmar que el film reflecteix els fets de la Setmana Tràgica.

I ja està. Com podem veure, una filmografia pobra, tant en nombre com en qualitat.

Cartells de les pel·lícules *La ciudad de los prodigios*, de Mario Camus, i *La ciudad cremada*, d'Antoni Ribas, ambdós films ambientats en la Catalunya de principis de segle.

EN MINGO DEL CARRER GASMETRO, un testimoni directe

En Mingo, un valencià que arribà al Poblenou als dos anys, va anar a viure amb els seus pares al carrer *Gasmetro*, com ell anomenava el carrer del Gasòmetre. L'any 1902 va entrar a treballar a la Unió Metalúrgica, on va passar 55 anys de la seva vida i va ser testimoni directe dels fets de l'anomenada Setmana Tràgica.

En una entrevista a la revista *4 Cantons* el gener de 1974, en Mingo, que tenia 85 anys, ens deixava testimoni dels fets:

«Recordo la revolució de 1909 [nom que en Mingo donava a la Setmana Tràgica], quan van matar el mestre Ferrer i varen recollir tots els seus llibres. Davant del cementiri, la gent va arrencar l'empedrat del carrer i féu barricades per si arribava la força pública, va cremar esglésies i durant uns dies va creure que manava el poble. Però un matí, els guàrdies civils, en camisa, apareguren dalt de les teulades i tota persona que es bellugava pels carrers era tirotejada. Després va venir el locaut per part de la patronal i foren tres mesos sense cobrar. Hi havia, és clar, esquiroles que anaven a treballar, als quals escortaven els guàrdies civils quan tornaven a llurs cases, però després hi anàvem els vaguistes i els estomacàvem.»

Després dels fets de la Setmana Tràgica, la patronal, per castigar el tarannà revolucionari dels poblenovins, va aplicar un locaut de tres mesos. Un dels grans industrials del Poblenou, el comte de Godó, va cedir uns terrenys —es diu que pel preu simbòlic d'una pesseta— situats davant del Cànem, la seva fàbrica, perquè s'hi instal·lés una caserna de la Guàrdia Civil que el protegís d'una altra hipotètica revolta.

Fotograma de la pel·lícula *La ciutat cremada*, en una escena filmada al Poblenou.